MUNCA ELEVILOR ÎN COLHOZURILE ȘI SOVHOZURILE DIN RSS MOLDOVENEASCĂ (1960-1980)

Anghelina NAGARĂ

CZU: 94(478)"1960/1980" ***nagara.anghel@gmail.com***

This article presents the results of research on the topic Pupils work in collective households in the Moldavian Soviet Socialist Republic, between 1960 and 1980. The purpose of the research was achieved by interviewing 12 people participating in those events. The research methodology is based on memorialistic, historiographical and oral history sources. The study found out that pupils worked in soviet collective households with pleasure and didn't treat it as a negative fact.

În urma notelor ultimative din vara anului 1940, teritoriul Basarabiei a fost inclus în componenţa URSS și încadrat în sistemul de administraţie sovietică. RSS Moldovenească trebuia înglobată în spaţiul sovietic şi prin componenta ideologică conformă concepţiei marxist-leniniste. Acest proces, derulat și după reanexarea din 1944, s-a manifestat prin ajustarea realităţilor din spaţiul Pruto-Nistrean la modelul de organizare socială de sorginte sovietică.

Scopul statului era de a forma continuu noi generații de cetățeni muncitori, Lenin în unul din comunicatele sale a menționat că copiii de mici trebuie să fie instruiți și disciplinați nu doar teoretic, ci practic, iar disciplina se cultivă prin muncă [1]. În această ordine de idei, antrenarea copiilor la muncile publice și în gospodăriile colective era un fapt indispensabil. Disciplina de a munci trebuia cultivată de la o vârstă mică, pentru ca adolescenții să-și formeze un simț de apartenență la comunitate și să posede un grad mai mare de responsabilitate față de aceasta. Astfel, baza sistemului de îndoctrinare a tinerilor a fost cultivat prin filiera sistemului educațional, cu particularitatea de *disciplinare a tinerilor prin muncă*.

Munca era un gest nobil pentru orice comunist adevărat, fără excepție de vârstă, atât adulții cât și copiii sovietici de mici trebuiau să însușească morala comunistă, iar aceasta era compusă din două elemente: învățătură și muncă.

Copiii de mici erau educați să-și iubească Patria sovietică și să contribuie la dezvoltarea ei prin intermediul muncii; să-și dedice orice clipă

liberă întru a ajuta pe cineva cu ceva, iată de ce munca elevilor în gospodăriile colective căpătase un caracter benevol.

Chiar la intrare în școală, toți copiii depuneau jurământ și jurau devotament țării și clasei muncitoare „Vreau să lucrez cu muncito-rul și țăranul, vreau să lupt împreună cu ei împotriva dușmanului comun, să ajut și eu Ideea să biruiască. Iată pentru ce am intrat în școală" [2, p. 92-93]. Elevii, fiind informați despre faptul că statul necesită ajutorul lor, pentru a nu pierde roada din cauza deficitului de brațe de muncă desigur că nu aveau cum să refuze, plus la toate, dacă acest lucru semnifica eschivarea de la lecții și modalități noi de petrecere a timpului alături de colegi, într-un mediu diferit decât cel școlar. În prezent o atenție deosebită se acordă problemelor legate de siguranța muncii și asistența socială. Abordarea acestor probleme la nivel mondial, în perioada postbelică, în multe țări a dus la creșterea nivelului siguranței muncii. Astăzi, omul este protejat ca niciodată la locul de muncă, iar munca infantilă și exploatarea copiilor este în afara cadrului legal, dar, acest lucru nu a fost la fel în societățile totalitare. Tematica muncii infantile în gospodăriile sovietice agricole este o temă mai puțin discutată, atât în istoriografia rusă, cât și în cea din Republica Moldova.

În perioada sovietică, sigur, asemenea studii nu puteau fi făcute și nici acceptate pentru publicare. Autoritățile nu puteau recunoaște că exploatează copiii intenționat, chiar dacă muncile purtau un caracter benevol. În general, prin așa-numitul proces de educare a populației, în special a copiilor prin muncă, s-a ținut cont de o serie de particularități ale dezvoltării corpului uman. Muncile în care erau încadrați copiii erau alese în corespundere cu necesitățile corpului uman pentru a se dezvolta într-un ritm prielnic pentru a fi sănătos. Un astfel de exemplu servesc o serie de broșuri privind munca copiilor în colhozurile și sovhozurile din URSS, autoritățile sovietice în moment ce au aprobat antrenarea copiilor în muncile agricole au cercetat și faptul ca activitățile ce urmau a fi îndeplinite să nu se răsfrângă negativ asupra stării fizice a copiilor, ci invers, să o îmbunătățească, un așa-numit tip de „sport în câmp".

Sănătatea tinerilor era importantă pentru URSS, întrucât după Primul Război Mondial contingentul persoanelor cu deficiențe era destul de mare și trebuia de îmbunătățit situația. În anul 1920 a fost publicată lucrarea *Охраняйте детский труд* („Păziți munca copiilor") de către

Serghei Kaplun [3], în care au fost descrise cu amănunte specificul dezvoltării corpului uman de la naștere, și necesitatea antrenării treptate a copiilor în anumite munci.

O altă lucrare interesantă apare în 1927, și anume *Сельскохозяйственный труд детей и подростков. Воспитательное значение и рационализация* („Munca agricolă a copiilor și a adolescenților. Importanța educațională și rațională") scrisă de A.A. Podyapolskaya și N. Podyapolski [4, p. 33], aici găsim acele metode de raționalizare a muncii copiilor și posibilul răspuns la întrebarea de ce formele de munci la care au fost expuși copiii au făcut parte anume din categoria muncilor agricole.

Problema muncii elevilor anume în cadrul RSSM nu prea a fost studiată, cunoștințele generale privind acest fenomen sunt datorate informațiilor generale despre Uniunea Sovietică, nu și în parte pentru Moldova Sovietică. Totuși, o serie de informații utile privitor la tema cercetată au fost realizate de către cercetătorii științifici Lidia Prisac și Natalia Grădinaru, în care este abordat modul în care elevii erau familiarizați cu ideologia marxist-leninistă și adaptați sistemului încă din școală prin introducerea acelorași trei etape de pregătire a comuniștilor (octombrei, pionieri și comsomoliști).

Moldova în perioada sovietică a dus faima unui pământ roditor și oameni muncitori. Într-adevăr, pământul prielnic pentru plantații a constituit o bază bună și roditoare pentru gospodăriile colective. Astfel, din necesitatea de ajutor în cadrul respectivelor întreprinderi, elevii din toate școlile erau învățați precum că munca este un lucru nobil și, începând cu clasa a IV-a, erau încadrați în munci agricole, acestea erau de două tipuri: munci remunerate și neremunerate. Principalele forme de remunerare au constat în bani, excursii, diplome etc: respectivul stimul într-adevăr și-a lăsat amprenta în motivațiile elevilor pentru a depune efort și străduință în câmpul muncii.

Iar formele de prestație a muncii erau structurate în două categorii: culesul roadei (struguri, mere, vișine, cireșe, roșii, castraveți, porumb, salvie, levănțică etc.) și îngrijirea și lucrarea pământului. Dacă în perioada anului școlar elevii erau organizați de școală, atunci în sezonul estival erau încadrați în brigăzi școlărești sau tabere de muncă și odihnă. Efectuarea muncii nu era pusă la îndoială, deoarece așa era edificată

societatea, în care nu se puneau întrebări de prisos. Implementarea disciplinei prin muncă de către autorități a avut scopul de a obișnui populația cu munca continuă, fapt ce semnifică că fiecare om toată viața urma să muncească, astfel putem privi acest lucru atât ca ceva benefic pentru binele populației conștientizat de fiecare, fie ca o modalitate indirectă de exploatare a ființei umane, fără ca ea să perceapă acest fapt.

Per ansamblu, încadrarea elevilor în muncile din cadrul gospodăriilor colective, actualmente, a rămas în memoria martorilor evenimentului, ca ceva pozitiv, benefic pentru formarea abilităților și deprinderilor practice ale tinerilor.

Referințe:

1. PRISAC, Lidia, GRĂDINARU, Natalia. Dimensiuni ale cotidianului sovietic în RSSM. În: *Panorama comunismului în Moldova sovietică: context, surse, interpretări*. Ed.: Liliana COROBCA. Iași: Polirom, pp. 703-723.
2. ЛЕНИН, В.И. *Полное собрание сочинений.* Том 41. *Задачи Союзов Молодежи, «Правда» № 221, 222 и 223; 5 и 7 октября 1920 г.* Disponibil: www.leninism.su (accesat 01.07.2020).
3. KAZANTZAKIS, N. *Jurnal de călătorie. Rusia*. București: Humanitas, 2015, pp. 92-93. ISBN 978-973-50-4827-3.
4. КАПЛУН, С.И. *Охраняйте детский труд*. Москва: Государственное издательство, 1920.
5. ПОДЪЯПОЛЬСКАЯ, А.А., ПОДЪЯПОЛЬСКИЙ Н. *Сельскохозяйственный труд детей и подростков*, Москва-Ленинград: Государственное издательство, 1927.

Recomandat
Ion Valer XENOFONTOV, dr., conf. univ.